

“Productors primaris i consumidors finals som els qui hem de pagar la crisi”

Escocès de naixement, basc d'adopció, Paul Nicholson és coordinador a Europa de Vía Campesina, una organització d'abast mundial que reivindica que el dret dels pagesos petits i mitjans i dels ciutadans a anar alimentats està per sobre dels interessos del mercat internacional.

Per què es crea el 1993 Vía Campesina?

—La crisi al camp és una crisi essencialment global. No hi ha problemes únicament al País Valencià o a Catalunya. És una crisi mundial, i nosaltres entenem que el dret de ser pagès, el dret a l'alimentació i a la sobirania alimentària dels ciutadans, estan per damunt de les polítiques, il·liberals.

—Què proposeu des de Vía Campesina per promoure la sobirania alimentària?

—Sobirania alimentària és el dret dels pobles a decidir sobre les polítiques alimentàries i agràries. Entenem que aquest dret està per sobre de les regles comercials determinades per l'Organització Mundial del Comerç. Defensem l'accés als béns comuns, a la terra, a l'aigua, i el dret ciutadà de determinar què mengem, qui ho produeix i com es produeix.

—Com és possible que haguem arribat a un punt en què mentre al tercer món hi ha molta gent que pateix fam, als països desenvolupats es continuen llançant aliments? Què fem malament?

—És una conseqüència directa de les polítiques econòmiques neoliberals que s'imposen. Avui hi ha mil milions de persones que passen fam al món i probablement l'any 2010 s'hi afegirà un altre 10%, principalment del món rural i del sud, si bé també als països del nord hi ha dificultats. Nosaltres entenem que l'alimentació és un dret, mai un bé mercantil. Les accions polítiques han de respectar aquest principi.

—Vosaltres suggeriu de traure els

productes agrícoles fora dels intercanvis comercials internacionals. Però això és realment difícil en el sistema actual...

—Nosaltres no diem que no haja d'haver-hi comerç d'aliments. Diem que els drets dels països i dels ciutadans a determinar les polítiques alimentàries passen per davant de la capacitat de les transnacionals que dominen el comerç internacional. El planeta és alimentat per l'agricultura dels pagesos, per l'agricultura de petita escala. No és l'exportació agrària, que alimenta el món. Principalment, l'alimentació de les explotacions és la producció de cereals, soia i blat per a l'alimentació animal industrial. Cal prioritzar la producció local i un model ecològic, que ha de ser socialment sostenible i ha de garantir un món rural viu. No és possible de mantenir un model d'agricultura intensiva industrial que, a banda de més coses, contribueix al canvi climàtic. S'ha provat científicament que l'agricultura industrial, la manera de transformar, el transport i el consum intensiu tal com es fa a Europa, genera més del 50% dels gasos que escalfen el planeta.

—Vosaltres proposeu proteccionisme.

—Sí, per què no? No hem de protegir la nostra salut? O la nostra educació? L'alimentació és més important que les necessitats de mercat i ha de ser gestionada per les polítiques públiques. La desregulació i la liberalització dels mercats deixa el planeta i l'alimentació en mans de l'especulació. Com és que la borsa de Chicago determina els preus alimentaris no pas d'acord amb

les necessitats, sinó segons un control transnacional de les reserves d'aliments? Són les corporacions transnacionals, que determinen, de fet, tots els elements de l'alimentació.

—Amb motiu de la crisi alimentària del segon trimestre del 2008, Pascal Lamy va dir que l'OMC —organisme que ell presideix— era capaç de resoldre els problemes de proveïment a termini llarg i mitjà que hi havia en aquell moment. Què en penseu?

—Això no és veritat. No ho era aleshores i no ho és ara. Com més comerç alimentari hi ha hagut a mans de les transnacionals, més fam hi ha hagut. És clar que la causa principal de la destrucció de l'economia local i l'agricultura local és la importació en massa de productes per un cost inferior al de producció. Són els mecanismes induïts per l'OMC, que han accelerat aquest procés de destrucció de l'economia local. L'OMC obliga a importar el 5% de cada article. I aquest 5% són els productes més excedentaris i, per tant, més baixos. La realitat és, avui, que a tot el planeta les matèries primeres alimentàries són inferiors al cost de producció a l'origen, és a dir, a mans del productor. Els productors primaris i els consumidors finals som els qui hem de pagar aquesta crisi.

—Haurien de vetar-se els agrocombustibles?

—Sí, defensem que els agrocombustibles industrials s'han de prohibir. És lògic. Històricament, a l'àmbit local, sí que ha hi hagut una tradició de producció d'agrocombustibles per a ús propi. Allò que transforma el mapa és l'arri-

PRATS I CAMPS

bada de grans fortunes i transnacionals que compren enormes extensions de terres, i transformen allò que era una àrea de producció alimentària en una àrea de producció d'agrocombustibles. Cal canviar el model energètic, principalment als països del nord.

En alguns països del tercer món, grans empreses i uns altres països compren grans extensions de terreny per assegurar-se el proveïment futur d'aliments. Prioritzar la producció d'energia i agrocombustibles, desplaçar pobles indígenes i comunitats

camperoles és hipotecar la capacitat alimentària dels països.

—La indústria agroalimentària serà el gran imperi del segle XXI?

—Sí. Els productes alimentaris, és a dir, l'agricultura, són estratègics en qualsevol política d'un país. Deixar-ho a mans dels mercats i els interessos de les grans multinacionals és una traïció històrica. Els polítics han de respondre a la seua responsabilitat de governar en favor de l'interès de les seues poblacions.

—Parlem de les coses que passen

Una proposta en guaret

Vía Campesina és un moviment internacional en defensa dels interessos i els valors de petits i mitjans camperols, que aixopluga 148 organitzacions de 69 països d'Àsia, Àfrica, Europa i Amèrica. L'organització, creada el 1993, promou un model agrari basat en l'agricultura i en la producció sostenible, no lligada als interessos de les grans empreses agroalimentàries. Entre els objectius que s'ha marcat darrerament, hi ha augmentar la sensibilització dels països del nord a favor de nous patrons de consum, perquè, com assegura Nicholson, avui "el control de les transnacionals determina la llibertat del consumidor pel que fa a allò que comprem i consumim, i a qui ho produeix i a quin preu".

ací. Quan hi ha les negociacions de l'OMC, una de les principals queixes dels països del sud és que els estats europeus, gràcies a les subvencions, produeixen a preus competitius que afonen les produccions dels països en via desenvolupament. Què n'hem de fer, d'aquestes subvencions?

—Des de Vía Campesina denunciem totes les subvencions directes o indirectes a produccions a l'exportació. És clar que tots els països emergents també subvencionen els aliments, d'alguna manera. I és lògic. Però passa que s'incentiva i se subvenciona un model d'agricultura intensiva. El 20% de les subvencions europees van a parar als productors industrialitzats. I això passa també al sud. Entenem que la política de subvencions a Europa és dolenta i que la Unió Europea ha de tornar a aplicar una política que no prioritze l'explotació agrària, sinó que prioritze la sobirania alimentària també europea, que no destruesca els mercats internacionals a través del *dumping*. Però alhora cal dir molt clarament que una política agrària pública necessita recursos financers per a sustentar aquest model de producció agroecològic a fi

“Deixar les necessitats alimentàries dels països en mans de transnacionals és una traïció històrica”

de cobrir les necessitats alimentàries de la seua pròpia societat.

—**Des de Vía Campesina heu criticat que els aliments es van convertint en l'últim nínxol especulatiu. Quines conseqüències pot tenir això, a termini mitjà i llarg?**

—No tan sols els aliments, sinó també els béns comuns i els factors de producció indispensables per a produir-los. La cursa per la compra de terres, per la producció d'agrocombustibles, per la producció d'aliments industrials, la privatització de l'aigua, de la biodiversitat, de les llavors, són elements fonamentals i són, juntament amb els aliments, la bossa especulativa del futur.

—**Al primer món, la provisió d'aliments no preocupa. Però la població mundial no deixa de créixer i la capacitat de càrrega del planeta, l'explotació que podem fer dels recursos, és limitada. Creieu que la seguretat alimentària del primer món és assegurada?**

—Carrefour no alimenta ningú. Som nosaltres, els petits i mitjans agricultors, que alimentem el planeta. Aleshores, Europa ja fa dècades que té una aparent seguretat alimentària i ningú no es preocupa. Però fa un any i mig,

quan hi hagué la crisi alimentària, totes les alarmes es van encendre. La seguretat alimentària i la sobirania alimentària són molt fràgils. Tenir-ne prou o no tenir-ne prou depèn d'uns factors que requereixen polítiques agràries públiques. El fet que a la dècada dels 90 Europa privatitzara les reserves nacionals de cereals significa que avui no hi ha instruments de part dels governs per assegurar la sobirania alimentària europea. Tenim una producció animal basada en pinsos concentrats de soia i blat i aquesta dependència és absolutament insegura. Crec que els aliments són estratègics i requereixen polítiques molt determinades i públiques per a assegurar-los.

—**N'hi ha que suggereixen com a solució d'aquest problema —des de la indústria, però també des de la ciència— la introducció de transgènics.**

—El camí no són les propostes tecnològiques ni l'enginyeria ni els transgènics. El camí és el canvi de política. Aquestes tecnologies només aconseguiran més dependència externa respecte a les empreses transnacionals i hipotecaran la capacitat de la societat per a arribar a polítiques sostenibles.

Violeta Tena

Com us vau interessar per la qüestió de la gran distribució?

—Jo era comptable i tenia un gabinet propi. Fa cosa de vint anys va venir un empresari sense gaires diners a qui vam ajudar a engegar un projecte. Temps després va acudir de nou a nosaltres perquè hi havia una gran empresa distribuïdora que li demanava un milió de francs, és a dir, 1,3 milions d'euros, en canvi de res. Era el preu perquè el gran distribuïdor acceptara de vendre els seus productes! Després van venir més casos com aquell. El llibre arreplega allò que jo he vist amb els meus ulls.

—**Per què ha tingut tant d'èxit la gran distribució?**

—El primer gran magatzem de França, Le Clerq, va nàixer a la Bretanya, el 1949, després de la Segona Guerra Mundial. Durant la guerra, els ciutadans tenien dificultats d'aprovisionament. Aquell primer gran magatzem va abaixar els preus entre el 20% i el 60% respecte al comerç al detall, que aleshores era l'únic que hi havia. Molta gent hi acudia, malgrat que no era gaire gran. En només deu anys es van obrir 50 Le Clerq, perquè aquells supermercats responien a la necessitat de la gent de tenir consciència que podien disposar de béns. Els mitjans de comunicació en parlaven molt i la gent reclamava establiments d'aquesta mena als seus municipis.

—**Manteniu que hi ha una col·lusió entre el poder polític i la gran distribució.**

—Al principi hi havia una espècie d'acord tàcit entre polítics i grans superfícies. Perquè la gran distribució, amb els preus baixos, anima a consumir; com que es consumeix, les fàbriques funcionen; i si les fàbriques funcionen, es genera ocupació; i com que hi ha ocupació, la gent té diners i consumeix. I així és com aleshores es va generar creixement i es va reactivar l'economia. Per tot això, els polítics van afavorir el creixement d'aquest nou estil de consum. Després, s'han establert sistemes d'autorització d'implantació de grans superfícies i ací hi ha hagut una mena d'entesa entre la gran distribució i els polítics. Entre els anys 1975 i 1980, la implantació d'una gran superfície costava al voltant d'un milió d'euros. I al final de l'etapa de Mitterrand vam arribar a tres milions d'euros.